Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САҤА ОЛОХ

Хаһыат 1931 сыл алтынньы 15 күнүттэн тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААҔЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҔЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 47 (5871)

1983 сыл. Муус устар 19 күнэ
ОПТУОРУННЬУК

Сыаната 2 харчы

ССКП обкомугар

АҺАҔАС СУРУК БИҺИРЭННЭ

ССКП обкомун секретариата производство бастыҥнара В. С. Медведева, Е. И. Новгородова, А. С. Котков, М. С. Толстоухов уонна Н. Г. Лукашенко республика бары үлэһиттэригэр аһаҕас суруктарын биһирээтэ. Уурааххa ССКП горкомнара, райкомнара, райгорисполкомнар, ПССУОС, ЫБСЛКС обкома бу аһаҕас суругу республикаҕа киэҥник өйөөһүнү тэрийэллэригэр сорудахтанна. Республикатааҕы, куораттардааҕы уонна оройуоннардааҕы хаһыаттар редакциялара, Телевидениеҕэ уонна радиоҕа биэриигэ Саха АССР Госкомитета производство бастыҥнарын аһаҕас суруктарын өйөөһүнү киэҥник сырдатыьы хааччыйыахтаахтар.

БИҺИГИ ДЕВИЗПИТ: ТЭРЭЭҺИННЭЭХ, ДЕЛОВОЙ, ДЬИССИПИЛИИНЭЛЭЭХ БУОЛУУ

Республика бары үлэһиттэригэр производство бастыҥнарын аһаҕас суруктара

Бүгүн хас биирдии киһи ССКП КК сэтинньитээҕи (1982 с.) Пленумун кэрдэбүллэригэр уонна табаарыс Ю. В. Андропов ыйыыларыгар сөп түбэһиннэрэн, производствоҕа дьиссипилиинэни уонна бэрээдэги сорунуулаахтык бөҕөргөтүүгэ ылыммыттарын дьаһаллар биллэр-көстөр түмүктэри биэрэллэр диэн эрэллээхтик этиэн сөп. «Чиэһи, албан аатыгар—үлэҕэ!» диэн москвичтар баҕалаах ыҥырыыларын сир ахсын тарҕаныыта үчүгэй түмүктэри биэрэр. Сэту биһиги республикабыт үлэһиттэрин быйылгы сыл бастакы кварталлааҕы үлэлэрин түмүктэрэ чаҕылхайдык туоһулууллар.

Дьиссипилиинэни бөҕөргөтүү производство үүнүүтүн модун резервэтэ буоларын биһиги барыбыт хас күн ахсын өссө күүскэ итэҕэйэбит. Ити резервэни төһө кыалларынан толорутук, дьаныардаахтык уонна утумнаахтык туһанар сирдэригэр, сэрэ кэдьүүс үрдүк. Ол эрээри, сорох сирдэргэ уоттаах-гөлөннөөх өйөөһүннэр уонна «күнүнээҕи сытыы сорук» тула сахсааан кэннигэр илгэн-тоҕон күннэтэ ытыллар үлэ кыайан тэриллибэтэ. Сорох сирдэргэ дьиссипилиинэни уонна бэрээдэги үрдэтии туһунан лозуннар дьиҥнээх дьыалаҕын бигэргэтиллибэтилэр, ол аата онно ииники хамсааһын суох. Атын коллективтар ардыгар уруу ситиһиилэриттэн даҕаны төттөрү түһэллэр.

Москва станкостроителларын кытта көрсүһүүтүгэр Ю. В. Андропов эппит тыллара өссө дириҥник толкуйдаан көрүөхпүтүн наада. «...Дьиссипилиинэ иһин таһыйбыт охсуһуу дьыала үрдүк эрэ таарыйан бардаҕына, бытархайы эрэ таарыйдаҕына,.. биһиги бары сырабыт туһата суох буолуо... Биһиги производствобыт бары сүһүөхтэригэр дьиссипилиинэни үрдэтииттэн кэдьүүс ситиһиллэрэ наада»,— диэн ССКП КК Генеральнай секретара табаарыс Ю. В. Андропов сэрэппитэ. Бука бары ол туһунан кытаанахтык толкуйдуох тустаахпыт.

Биһиги, норуот хаһаайыстыбатын араас салааларын рабочайдара, республика бары коммунистарын курдук, пятилетка сорудахтарын толоруугa, бастаан туран, үрдүк эппиэтинэстээх буолуу уонна кытаанах, дьиҥ-чахчы коммунистическай сознательнай дьиссипилиинэ наада буоларын туһунан съезд сорудаҕын үчүгэйдик өйдүүбүт. Бүгүн кэрдэбүллэр өссө ордук улааттылар. Дьэ ол иһин биһиги бары коммунистарга, республика хас биирдии үлэһитигэр производствоҕа бэрээдэги бөҕөргөтүүгэ эн туох кыаллаах барытын оҥордуҥ дуо, дьиҥ дьыалаҕа тэрээһиннээх, деловой, дьиссипилиинэлээх буолууну хайдах олохтуохха сөбүй? диэн дьоһун суолталаах боппуруоһу өссө төгүл толкуйдаан көрөллэрүгэр этии киллэрэн аһаҕас суругу ыытарга быһаарынныбыт.

Хайдах баҕарар кубулуунаах кэстүбүттэрин иһин дьалбаа быһыыны уонна эппиэтинэһэ суох буолууну кытта ииниктиги эйэлэһэр сатаммат—билиҥҥи кэм ирдэбилэ оннук. Дьиҥ дьыала оннугар тылынан кыырыыны тулуйуохха сатаммат. Бириэмэни кэдьүүһэ суох, халтайга сүтэрийини кытта эйэлэһиэххэ сатаммат. Сорон күүһүн сорунуулаахтык туһаныахха, дуодурдарга, үлэттэн үлэҕэ көтө сылдьааччыларга, итирикэттэргэ, бэрэгүүлүсүктарга эйэлэһиитэ суох үрдүк кэрдэбүллэри туруоруохха, оҥу сэргэ дьыалаҕа бэриниилээх үлэһиттэр чиэһинэй үлэлэрин хайа сатаанарынан чорботон көрдөрүөххэ, бодьотуоххa, кэҕүлүөххэ наада.

Биһиги хас биирдиибит хаһан да үлэлээбитин иһин шахтаҕа эбэтэр автомобиль кабинатыгар, сүөһү иитэр фермаҕа эбэтэр министерствоҕа, лабораторияҕа эбэтэр тутуу площадкатыгар—хас биирдиибитигэр чопчу эбээһинэстэр, общество иннигэр чопчу иэстэр баллар. Ол иэстэри биһиги хайдах толоробуттуттан! кэлии тиһэҕэр, чопчу хаанык эрэ коллектив үлэтин түмүктэрэ тутулуктаахтар. Үлэҕэ хойутаан кэлии уонна бэрэгүүллааһын ахсааныгар лаппа аҕыйаппыппытынан дуоһуйуо суохтаахпыт. Хас биирдии киһи бэйэтин рабочай миэстэтигэр түгэ суобастаахтык үлэлиирэ, сорудаҕы үчүгэйдик толорорто улахан дьулуһан турунара, үрдүк хаачыстыбаны ситиһэн туран, олохтоммут былааны, ылыммыт социалистическай эбээһэтэлэстибэлэрин толоруута ситиһэрэ, дүс бэйэтин интэриэһин общественнай интэриэскэ мэлдьи баҕ бэринэрэ дьоһун суолталаахтар. Маныахха холобуру коммунистар уонна комсомолецтар көрдөрөр аналлаахтар. Дьиссипилиинэни бөҕөргөтүү партийнай эрэ буолбакка, оҥу ааһан үрдүк гражданскай иэс. Биһиги Конституциябыттыар суруллубут тыллары дириҥник толкуйдаан көрүҥ: «Үлэлиир дьоҕурдаах ССРС хас биирдии гражданинын эбээһинэһэ уонна чиэһин дьыалата—бэйэтэ талбыт ылбыт общественнай—туһалаах үлэ эйгэтигэр үтүө суобастаахтык үлэлээһин, үлэ дьиссипилиинэтин тутуһуу».

Хас биирдии киһи эбээһинэһэ уонна чиэһин дьыалата... Сознательнай коммунистическай дьиссипилиинэ диэн биһиэхэ бу буолар. Биллэн турар, производствоҕа үрдүк дьиссипилиинэ уонна бэрээдэк эрэ элбэх, араас усулуобуйаларыгар тутулуктаах. Сырьенан уонна матырыйааллынан хааччыйыыга харгыстааһыннар тахсааччылар. Транспорт уонна ситимнэһэр үлэлээхтэр, ситэри толкуйдамматах былааннааһын эмиэ халтайга олордооччулар. Ол гынан баран ити барыта чопчу дьоннор буруйдарынан таһаарыллар. Кинилэртэн биһиги мэлдьи уонна барыларыттан толору ыйытар буолуохтаахпыт. Оттон ыйытыахха наада. Оннооҕор биир соҕотох киһи ээл-дээл сыһыаныттан, дьалбааттан, эппиэтинэһэ суоҕуттан уопсай түмүктэри ситиһэргэ олус ыар сүтүктэр таһаарыллаллар. Рабочайтан эмиэ, салайааччыттан эмиэ ыйытыахха наада. Сырыы ахсын тэрээһинэ суох буолуу биричиинэлэрин быһаара, саҥа сатыыр «объективнай» биричиинэлэри көрдүүр наадата суох. Сознательнай дьиссипилиинэ диэн ол аата ыараханнартан толлубат буолууну сатааһын, оҥу ситиһиилээхтик туоратар дьоҕур, хайа баҕарар киһиэхэ сытар резервэлэри булуу, булугаһы-талыгаһы уонна инициатиибаны көрдөрүү. Биһиги саҥаттан бэйэтэ, ханнык баҕарар үлэһит сыаналаныахтаах хаачыстыбата итиниэхэ. Бэйэбит иэспитин уонна эбээһинэһи үрдүктүк тутан туран, биһиги бэйэбитигэр эппиэтинэһи, толорутас, бэйэ тылыгар бэриниилээх буолууну ирдиэх тустаахпыт.

Производствоны эриэ-дэхси үлэлэтиигэ, хааччыйыы эйгэтин, социалистическай куоталаһыыны тэрийиигэ тупсарыыга, моральнай уонна материальнай көҕүлээһин систематын тупсарыыга, үлэҕэ сыһыаннаах эйгэтигэр сокуоннаах режими бөҕөргөтүүгэ, олох-дьаһах усулуобуйатын, иллэҥ бириэмэни тэрийиини тупсарыыга, биһиги күннээҕи олохпут араас эйгэлэригэр инникитин өссө да элбэҕи оҥоруох тустаахпыт. Хантан эрэ таһыттан, туораттан киллэриллэр уларыйыылары кэтэһэн быар куустан олоруохха эрэ наада. «Чиэһи, албан аатыгар—үлэҕэ!» диэн кыраттаах девизтээх москвичтар инициативаларын дьиҥ сыаната туохханый? Биһигини хас биирдиибитин активнайдык үлэлииргэ ыҥыраллар буолар. Хас биирдиибит—рабочайтан министргэ тиийэ. Хас биирдиибит атаарбас бэйэтин туһунар эрэ буолбакка, кинини кулаарыр дьон барыларын туһугар эппиэти сүгэр сыһа активнай үлэни эрэйэр.

Биһиги бары биирдэ түмсэн уонна хас биирдиибит тус-туһунан общественнай производствоҕа да, дьиэр-майгы эйгэтигэр да сир ахсын тахса турар уларыйыыларга активнайдык уонна кэдьүүстээхтик көмөлөһөр эбээһинэстээхпит. Оҥуоха суол аһарыллар техникэ турбакка, кыайбыт диэки баран иһиэхтээхпит. ССКП КК сэтинньитээҕи (1982 с.) Пленумун уураахтара биһигини онно ыҥыраллар. Дьиссипилиинэни, тэрээһинни уонна бэрээдэги бөҕөргөтүү хас күн ахсын улам улахан кэдьүүһү биэрэн иһиэхтээх. Оҥуоха биһиги үһүс сыл уонна пятилетка бүттүүнүн сорудахтарын халбаҥа суох толоруу, социалистическай Ийэ дойдубут экономическай уонна оборонаталаныр модун кыаҕын салгыы бөҕөргөтүү эрэллээх мэктиэтин көрөбүт.

В. МЕДВЕДЕВА, ССКП XXVI съеһин делегата, В. И. Ленин аатынан Ленин ордениннаах «Якуталмаз» производственнай холбоһук 3 №-дээх фабрикатын сменатааҕы маастарын эбээһинэһин толорооччу.

Е. НОВГОРОДОВА, Социалистическай Үлэ Героя, ССРС Верховнай Советын депутата, Мэҥэ-Хаҥалас оройуонун В. И. Ленин аатынан совхоһун оҕуруотчуттарын бирибадьыыра.

А. КОТКОВ, ССРС Государственнай бириэмийэтин лауреата, «Бочуот Знага» орден кавалера, Саха сирин Соҕуруу өттүнээҕи геологоразведочнай экспедиция Чульмаканнааҕы геологоразведочнай партиятын буровой маастара.

М. ТОЛСТОУХОВ, ССРС Государственнай бириэмийэтин лауреата, Чурапчы оройуонун К. Маркс аатынан совхоһун сылгыһыта.

Н. ЛУКАШЕНКО, РСФСР Верховнай Советын депутата, Главякутстрой «Якутгорстрой» треһин 3 №-дээх ТМУ-тын каменщиктарын бирикэдьиирэ.

КӨҤҮЛ ҮЛЭ БЫРААҺЫННЬЫГАР

Оройуон үлэһиттэрэ В. И. Ленин төрөөбүтэ 113 сыла туолуутугар аналлаах Бүтүн Союзтааҕы коммунистическай субуотунньукка үчүгэй тэрээһини, үрдүк оҥорумтуону көрдөрдүлэр.

Көҥүл үлэ бырааһынньыгар промышленность үлэһиттэрэ 14 тыһ. солк. валовой бородууксуйаны оҥордулар, итн былааннаммыттарыгар да, бы... дук. Субуотунньук күн 1080 солкуобайдаах мебель, 1380 солкуобайдаах иис оҥоһуктар баламмыннылар. Промкомбинат, олоҕу-дьаһаҕы хааччыйыы производственнай управлениетын коллективтара ордук таһаарыылаахтык үлэлээтилэр. Бадараантаһар тэриллэр 5 тыһ. солк. тутар-тэгэр үлэлэри толордулар.

Тыа хаһаайыстыбатын үлэһиттэрэ ити күн 24 тонна үүтү, 2,4 тонна эти оҥордулар. 900 тонна араас табаар, уматык, комбикорм, от, силос, ноһуом таһылынна.

Оройуон урдунан 1210 кубометр деловой мас кэрдилиннэ, 2700 кубометр оттук мас бэлэмнэннэ.

Эрилик Эристиин аатынан совхозка общественность күүһүнэн ыныраһ күүлэйдиир икки площадката, икки сайыҥҥы тиэник оҥоһуллуна, элбэх сиэрдийэ маһа, остуолба бэлэмнэннэ. «Чурапчы» совхоз Сылаҥыгар хотон, Килэнкигэ сайылык, Уһун Кууллга тэплица тутуутугар күргүөмнээх үлэлэр бардылар.

«Кыһыл субуота» күн 4 ферма коллектива, 107 рабочай түөрт ыйдааҕы сорудахтарын толордулар.

Ленинскэй коммунистическай субуотунньукка оройуон үрдүнэн 9000 киһи кыттан пятилетка фондугар 22 тыһ. солк. үп киллэрилиннэ.

Коммунистическай субуотунньук оройуоннааҕы штаба.

Политическай уонна экономическай үөрэх

КЭМИГЭР, ТЭРЭЭҺИННЭЭХТИК

Политическай уонна экономическай үөрэхтээһин систематыгар үөрэх дьылын түмүктүүр этаба саҕаланна. Бу күннэргэ партийнай, комсомольскай тэрилтэлэргэ, совхозтар отделениеларыгар, производственнай учаастактарыгар, оройуон промышленнай предприятиеларыгар, тутар, хааччыйар тэрилтэлэригэр, государственнай учреждениеларыгар «ССКП XXVI съеһин уурааахтарыгар сөп түбэһиннэрэн партийнай үөрэҕи салгыы тупсарыы туһунан» ССКП Киин Комитетын уонна «Үлэһиттэри экономическай үөрэхтээһини уонна иитиини салгыы тупсарар туһунан» ССКП КК, ССРС Министрдарин Советын, ВЦСПС уонна ВЛКСМ КК уураахтарын олоххо киллэриигэ туох үлэ ыытыллыбытын ырытан көрөллөр, үөрэх тэрээһиннээхтик баар итэҕэстэри туоратыыга эбии дьаһаллары ылыллар.

Пропагандистар бэйэлэрин айар былааннарын, үөрэх программатын толоруутун туту ситиһэ иликтэрин ситэриигэ, истээччилэр общественнай-политическай практикаларын, рефераттары, сочинениелары суруйууларын тэрийиигэ ураты эппиэтинэстээхтик сыһыаннаһыахтаахтар. Партийнай, комсомольскай тэрилтэлэр секретардара, тэрилтэлэр салайааччылара пропагандистар үлэлэригэр хонтуруолу, ирдэбили күүһүрдэн туран, киниләри аттестациялааһыны ыам ыйын 10 күнүгэр диэри бүтэрэриэхтээхтэр.

Экономическай оскуолалар мээтэхтүк үлэлээбит эбэтэр үөрэх тэрилтэлэрэх сирдэригэр уон-чалыы хонуктаах, күн аҕыйах хастыы да чаас дьарыктаныахтарын кыаллыа болдьохтоох курстар ыытыахтаахтар. «Якутмелиоводстрой» мехучастогын, «Сельхозхимия», «Сельхозтехника» холбоһуктар, лесопункт курдук коллективтарга биһиннэк курстары аһыахха сөптөөҕүн үрдүнэн хаһыык да дьаһаллар ылыллыбатылар. Суол алдьаныытынан сибээстээн механизатордар, үлэһиттэр түмсэр кэмнэрэ кэллэ. Онон ити коллективтар бу үлэни утаппакка тэрийиэх тустаахтар.

Быйыл ССКП обкомун Политическай сырдатыыга дьиэтин сүбэлээһининэн партийнай, комсомольскай, экономическай үөрэх уонна маассабай пропаганда бары оскуолаларыгар, семинардарыгар түмүктүүр занятиелар «В. И. Ленин, ССКП үлэ социалистическай дьиссиплиинэтин иитии туһунан» диэн темаҕа ыытыллаллар. Түмүктүүр занятиелар ити темаҕа марксизм-ленинизм төрүттэрин оскуолаларыгар, коммунистическай үлэ уонна чопчу экономика оскуолаларыгар көннөрү занятие форматынан (бэсиэдэлэһиинэн эбэтэр лекция ааҕыытыгар, истээччилэр этиилэрин, рефераттарын дьүүллэһиинэн) ыытыллыахтаахтар. Научнай коммунизм оскуолаларыгар, теоретическай семинардарга теоретическай эбэтэр научнай-практическай конференциялары ыытыллан барыахтаахтар. Занятиены ыытыыга пропагандист эрдэттэн бэлэмнэнэрэ, партийнай тэрилтэ секретарын, тэрилтэ салайааччытын кытта сүбэлэһэрэ, занятие туһалаахтык барарын иһин айымньылаахтык үлэлиирэ эрэйиллэр. Бу занятиеларга партийнай, комсомольскай тэрилтэлэр бэйэлэрин представителлэрин сырытыннарыахтаахтар.

Үөрэх дьылын түмүгэ, биирдиин оскуолалар, пропагандистар үлэлэрэ киэҥник ырытыллан партийнай, комсомольскай мунньахтарга ылым эбэтэр бэс ыйыгар хайаан да дьүүллэһиллиэхтээх. Ити мунньахтарга кэлэр, 1983—1984 сс. үөрэх дьылыгар ханнык оскуолалары үлэлэтиэхтэрэ чуолкайданыахтаах, пропагандистар бигэргэтиллиэхтээхтэр. Күһүн истээччилэр састааптарыгар сорох чуолкайдааһыннар эрэ оҥоһуллуохтарын сөп.

Марксистскай - ленинскэй теорияны тус бэйэлэрэн үөрэтээччилэри түмүктүүр занятиеларга сырытыннарыахха. Онно сылдьар кыахтара суох дьоннордуун партийнай тэрилтэлэр секретардара пропагандистары кытта сүбэлэһэн бэсиэдэлэһэллэрэ эбэтэр зачеттары туталлара, киниләр төһө үчүгэйдик үлэлээбиттэрин бэрэбиэркэлииллэрэ наада.

Түмүктүүр занятиелар, теоретическай, научнай-практическай конференциялар, бэсиэдэлэһиилэр сүрүн сыаллара истээччилэр производствоны салайыыга, үлэһиттэри коммунистическай иитиигэ, үлэ дьиссиплиинэтин бөҕөргөтүүгэ ССКП КК сэтинньитээҕи (1982 с.) Пленумуттан тутуһуллубут соруктары дириҥник ырытан өйдөөһүннэрин хааччыйыы буолар. Онон бу занятиелар үлэ дьиссиплиинэтэ салгыы бөҕөргөөһүнүгэр, хаһаайыстыбаннайа суох, ыһыылаҕас буолууну утары охсуһуу күүһүрүүтүгэр, үлэһиттэр активностара сайдыытыгар, киниләри XI пятилетка үһүс, сүрүн, сылын соруктарын тула түмүүгэ көмөлөһүөхтээхтэр.

Үөрэх дьылын кэмигэр, тэрээһиннээхтик түмүктээһин бары партийнай тэрилтэлэр, хаһаайыстыбалар, предприятиелар, учреждениелар салайааччыларыгар үлэһиттэри коммунистическай иитиигэ бэйэ үлэтин ырытан көрүүнэ буолар. Дьэ ол иһин бу дьыалаҕа уһулуччу эппиэттээхтик сыһыаннаһыахха.

И. НЕУСТРОЕВ,
ССКП райкомун пропагандаҕа уонна агитацияҕа отделын сэбиэдиссэйин солбуйааччы.

ТҮМҮКТҮҮР ЗАНЯТИЕНЫ ЫТЫЫГА СҮБЭЛЭР

Политическай уонна экономическай үөрэх систематарыгар үөрэх дьылын түмүктүүр занятиелар «В. И. Ленин, ССКП үлэ социалистическай дьиссиплиинэтин иитии туһунан» диэн темаҕа ыытыллаллар. Марксизм-ленинизм төрүттэрин үөрэтэр оскуолаларга, экономическай үөрэххэ, коммунистическай үлэ иитиинэ быһаччы экономика оскуолаларыгар көннөрү занятие, оттон научнай коммунизм оскуолаларыгар уонна теоретическай семинардарга теоретическай эбэтэр научнай-практическай конференция быһыытынан барыахтаахтар.

ЗАНЯТИЕ ТЭРЭЭҺИНЭ

Истээччилэр соруулахтары толорбуттарын бэрэбиэркэлээһин, үөрэх дьылын устата суруллубут рефераттары хомуйуу, конспектар турууктарын көрөн истээччилэр бэйэлэрин билиилэрин үрдэтиигэ үлэлэрин сыаналааһын ыытыллыахтаах. дойду ис-тас балаһыанньатын, наукалааҕы сонуннар тустарынан истээччилэр информациялара тэрилиэхтээх.

САҤА ТЕМАНЫ ҮӨРЭТИИ

1. В. И. Ленин үлэ социалистическай дьиссиплиинэтин туһунан. Үлэ саҥа социалистическай дьиссиплиинэтэ, кини буржуазнай дьиссиплиинэттэн сүрүн принципиальнай уратыта.

2. Биһиги дойдубутугар үлэ социалистическай дьиссиплиинэтэ олохтонуута. Кинини бөҕөргөтөн иһиигэ партия уонна правительство ылбыт дьаһаллара.

3. Социалистическай дьиссиплиинэ дойду экономическай уонна социальнай сайдыытыгар оруола. Үлэ дьиссиплиинэтин араас кэһиилэр, кадрдар кэлэ-бара турууларa норуот хаһаайыстыбатыгар оҥорор хоромньулара.

4. ССКП КК сэтинньитээҕи (1982 с.) Пленума государственнай, плановай, үлэ уонна производственнай дьиссиплиинэни бөҕөргөтүү туһунан.

5. Социалистическай дьиссиплиинэни бөҕөргөтүү — үлэ хас биирдии коллективын, хас биирдии советскай киһи ытык эбээһинэһэ уонна чиэһин дьыалата.

Саҥа теманы үөрэтии республика, оройуон, тэрилтэ, хаһаайыстыба үлэтин кытта ыкса ситимнээн ыытыллыахтаах. Онон манна үлэ уонна производственнай дьиссиплиинэ туругун туһунан ырытыылар, баар итэҕэстэри туоратыы боппуруостарыгар деловой кэпсэтии оҥоһуллуохтаах.

ЗАНЯТИЕНЫ ТҮМҮКТЭЭҺИН

Быйылгы үөрэх сылыгар оскуола уонна биирдиин истээччи үлэлэригэр пропагандист кылгас ырытыыны оҥорор, сыана биэрэр. Кэлэр үөрэх сылыгар бэлэмнэнии боппуруостара быһаарыллыахтаахтар.

ТУҺАНЫЛЛАР ЛИТЕРАТУРА

В. И. Ленин. Дьиссиплиинэ туһунан. М., 1967.

«Үлэ дьиссиплиинэтин салгыы бөҕөргөтүү уонна норуот хаһаайыстыбатыгар кадрдар кэлэ-бара турууларын аҕыйатыы туһунан» ССКП КК, ССРС Министрдарин Советын, ВЦСПС 1979 сыл ахсынньы 13 күнүнээҕи уураахтара.

ССКП XXVI съеһин матырыйааллара. М., 1981.

ССКП КК сэтинньитээҕи (1982 с.) Пленумун матырыйааллара.

Капустин В. Үлэ дьиссиплиинэтин бөҕөргөтүүххэ, тутуу дьыалатын тупсарыахха. «Партийнай олох» 1983, № 1.

Марков В. Майтаҕа үлэ дьиссиплиинэтэ. «Агитатор» 1983, № 1.

Попов В. Үлэ социалистическай дьиссиплиинэтэ. «Политсамообразование» 1982 № 6.

ССКП Саха уобаластааҕы комитетын IX пленумун, уонна партийнай актив мунньаҕын матырыйааллара. «Кыым», «Социалистическая Якутия», 1983 с. муус устар 7 күнэ, олунньу 6 күнэ.

Оройуоннааҕы партийнай актив мунньаҕа. «Саҥа олох» 1983 с. олунньу 1 күнэ.

ССКП РАЙКОМУН ПОЛИТИЧЕСКАЙ СЫРДАТЫЫГА КАБИНЕТА, ОРОЙУОННААҔЫ МЕТОДСОВЕТ.

ОСКУОЛА ОЛОҔО

ҮӨРЭҔИ БИЛИИ ҮҺҮС ЧИЭППЭРДЭЭҔИ ТҮМҮГЭ

Оскуолалар	Үөрэнээччи ахсаана	Түмүк туран	Үөрэххэ сыл. тийбэр	Үөрэх түм. туһунан	Хаачыстабара үөрэнээччи	Үөрэҕи билии
Орто оскуолалар						
Амма	152	152	148	13	48	97,3
Бахсы	131	131	127	5	34	96,5
Дириҥ	228	228	228	16	65	100
Мугудай	152	152	150	8	40	98,6
Сылаҥ	166	165	165	7	28	99,4
Кытаанах	90	90	85	6	27	94,5
Хатылы	123	123	123	8	41	100
Хайахсыт	94	94	91	2	35	96,8
Чурапчы	667	667	659	50	232	98,7
Интерн. оск.	92	91	82	—	11	91,1
Аҕыс кылаастаахтар						
Арылаах	88	88	87	2	34	98,9
Болтоҥо	116	115	112	5	46	97,4
Одьулуун	193	192	190	10	63	99,0
Соловьев	107	107	106	6	44	99,1
Хадаар	73	73	73	1	23	100
Чакыр	82	82	81	2	27	98,2
Чурапчы	136	134	132	12	35	98,5
Начальнай						
Толоон	17	17	17	—	4	100
Оройуон үрдүнэн	2707	2701	2656	153	832	98,3
Мэлдьэхси оск.	57	57	57	—	12	

ҺҮС ЧИЭППЭР түмүгүнэн оройуон оскуолаларыгар үөрэҕи билии хаачыстыбата биллэрдик мөлтөөтө. Сыл аҕардааҕы түмүккэ аҕыс оскуола 100 бырыһыан билиини ситиспит буоллаҕына, билиигин түөрт эрэ оскуола оннук көрдөрүүлээх. Ордук намыһах хаачыстыбалаах билиигэ интернат-оскуолаҕа (директор К. С. Постников) баар буолла. Манна биир аҕаны үөрэх түмүгүнэн суох. «4» уонна «5» сыаналарга эрэ сыччах 12,7 бырыһыана үөрэнэр. Сылаҥ уонна Кытаанах орто оскуолаларыгар (директордар С. М. Слепцов, И. П. Пономарев) билии омо колтотулунна.

Эрэ-дэхэн дириҥ, чиҥ билиини Дириҥ уонна Хатылы орто (директордар М. Р. Сысолятин, Д. П. Чечебутов), Хадаар аҕыс кылаастаах (директор В. Ф. Посельскай) оскуолалара ситиһэллэр.

Оскуолаларга выпускной экзаменнары туттарар, үөрэх дьылын түмүктүүр эппиэттээх чаастар саҕаланна. Былырыын бу үлэҕэ биллэрдиктэр итэҕэстэр таһаарыллыбыттарын умнар сатаммат. Ити Амма, Кытаанах уонна Чурапчы орто, Болтоҥо аҕыс кылаастаах оскуолаларыгар ордук сыһыаннаах. Оскуолалар салайааччылара экзаменнарга бэлэмнэнии хаамыытын күннээтэ хонтуруолга ылыахтаахтар, бары выпускниктар иэһэ суох хаалларын ситиһиэхтээхтэр.

Сөбүлүүр учууталым

Биһигини нууччалыы тылыгар уонна литератураҕа Варвара Егоровна Пестерева үөрэтэр. Кини уруоктарыгар үөрэнээччилэр мэлдьи бэрээдэктээх буолаллар, кэпсиирин болҕойон истэллэр, үчүгэйдик үлэлииллэр. Учууталбыт хас биирдии оҕоҕо олус кыһанан көмөлөһөр.

Мин нууччалыы тылын кууруһуогар таптаан дьарыктанабын. Кууруһуокка биһиги элбэх интэриэһинэйи билэбит.

Улааттахпына, сөбүлүүр учууталым холобурунан, кини курдук иитээччи буолуохпун баҕарабын.

Марта ЕГОРОВА,
V кылаас үөрэнээччитэ.

Хадаар.

Фотоинформация

Улахан Күөлләэҕи (Сылаҥ) киноустановка механига, коммунистическай үлэ ударнига Платон Васильевич Корнин «Советскай спорт» кинолекториятын тэрийбитин нэһилиэнньэ улаханнык кэрэхсээбитэ. Кини аппаратнай хоһу тупсарыытыгар улахан оҥорбут, техническай сэбиллээнин байаатта. Бастыҥ киномеханик Багро суоҥуһуттэригэр, сабын хонуутааҕы оруу тарга эмиэ үтүөтүк сылдьар.

Снимокка: П. В. Корнин сеанска бэлэмнэнэр.

П. Оконешников фотота

Ийэ дойдуга — элбэх үүтү!

Бөлҕөмтөнү — табаарынаска

Мууһ устарга оройуон совхозтара государствоҕа 751 тонна, ол иһигэр маркстар 245, эрилликтэр 197, субуруускайдар 79, «чурапчылар» 139 уонна «мындаҕайылар» 100 тонна үүтү туттарыахтаахтар.

Оттон балаһыанньа хайдаҕый?

Ол туһунан кэпсииллэр:

С. СЕРГЕЕВ, Эрилик Эристиин аатынан совхоз директора:

— Быйыл үүккэ адьас мөлтөхпүт. Бастакы кварталга былаан 32 тоннатын толоруллубатаҕа. Кыстыкка хааллыы өссө улахан. Көрдөрүүбүт ааспыт сыл туһааннаах кэмнээҕиттээҕэр намыһах.

Дьиҥэ, үүт ыамын былаана толоруллар эрээри табаарынас уонна хаарыстыба намыһах. Ону иккис сылын кэпэрбэтөҕүн иһин Хайахсыт отделениетын ыанньык сүөһүтэ бирэгэдьииррэ В. Г. Павлов үлэтиттэн босхоламмыта. Совхоз киин аппаратыттан отделениелэргэ эппиэттээх тэрилээччилэри сыһыарталаабыт. Киниэхэ эбии аһылыгы күүскэ сиэтэниин иттэниэ раздойдааһыны тэрийэр соруктаахтар. Эбии аһатыы нуорматын улаатыннардыбыт. Наһаалыыннэ ордорунар үүтүн тутуу, материальнай кэҕүллэһиин саҥа усулуобуйатын оҥоруу курдук сорох дьаһаллар бэлэмнэннилэр.

Ф. ТИМОФЕЕВ, Сылан отделениетын управляющайа:

— Государствоҕа 129,2 тонна үүт туттарыллан кварталлааҕы сорудах толоруллубута. Тохсунньута уонна олунньута туттарыллыбыт үүт барыта, кулун тутарга 74 бырыһыана бастакы суорталаахтан барбыта.

Билигин күҥҥэ 2,5 тонна үүт ыанар. Ити ааспыт сыллааҕытааҕар элбэх. Бу ыйга 63,5 тонна үүтү атыылыахтаахпыт. Ону толоруу уустугурда. Бииринэн, оройуоннааҕы киин заводка үүтү киллэрии ыараан табаарынаска оҕуста. Онон бэйэбитигэр сеператорнай пууну астарарга туруорсабыт. Үлэһитинэн, дьиэнэн хааччыйыах этибит. Иккиһинэн, элбэх от сыалгыта угуллан сопут тийбэт буолла. Онон эбии аһылыгы эптээхтиннэ сатанар.

Д. СЕДАЛИЩЕВА, «Мындаҕайы» совхоз зоотехнига:

— Кыстык ыйдарыгар уонна квартал түмүгүнэн үүккэ государствоҕа элбэх иэстээх хааллабыт. Онон бу ыйга 100 тоннаны туттарыахтаахпыт. Итинтэн ый аҥарыгар болугурдар баара-суоҕа 25 эрэ тоннаны туттардылар. Оттон Соловьев отделениетыгар ынах эрдэ маассабайдык төрөөбүтүн үрдүнэн күннэҕи да график тутулллубат. Ньирэйгэ иһэрдии элбэх. Ону саҥа бэрээдэктээн эрэбит. Болугурга үүт лабораната аанньа. Аны миэстэтээҕи арыы сыахтара киаһээги ыам үүтүн күнүнэ туталларыгар туруорсабыт. Итилэри тэҥниэһинньикка аһылыгы эптибит. Оттон Соловьев отделениетыгар Болугурга уонна Амма оройуонуттан эбии от бэриллэр.

ҮЛЭ ТҮМҮКТЭЭХ БУОЛАРЫН ИҺИН

Агропромышленнай холбоһук специалистарын сүбэ мунньаҕыттан

«Ас-үөл программатын олоххо киллэриигэ сибээстээн наука уонна производство ситиһииларин, бастыҥ опыты олохтооһуҥҥа оройуоннааҕы агропромышленнай холбоһук специалистарын соруктарын туһунан» дакылааты агропромышленнай холбоһук председателэ тов. **А. А. Шадрин** оҥордо.

Дакылаатчыт агропромышленнай холбоһук специалистарын республикатааҕы I съезтэрин түмүктэрин киэҥник тохтоото.

Оройуоҥҥа пятилетка хаалбыт үс сылыгар ортотунан сылга биирдии фуражнай ынахтан үүтү ыалыы 1600 кг, ньирэй деловой тахсыытын 75, кулун деловойун 80 бырыһыаҥҥа, государствоҕа туттарыллар сүөһү орто ыйааһынын 330 кг тиэрдэр сорук турар.

Билиҥҥитэ эти уонна үүтү оҥоруу технологията быстааннык тупсарыллар, сүөһүнү иитии культурата намыһах. Сүөһүнү уйаталы боппруостарынан зооветеринарнай специалистар мөлтөхтүк дьарыктаналллар. Ааспыт сылга ньирэй деловой тахсыыта баара-суоҕа 87 бырыһыаҥҥа тэҥнэспитэ. Былааннаммыт 1976 ынах тэрүөҕү биэрбэтэ, 1071 ньирэй туһата суох өллө. Быйыл ааспыт сыллааҕытаар 500 ынах итэҕэс төрөөтө. Бу барыта тэрээһин мөлтөҕүттэн, технологическай дьиссиплиинэ кэһиллиититтэн сибээстээх.

Кэлэр сылтан Эрилик Эристиин аатынан уонна «Чурапчы» совхозтар сорох отделениелара, оттон 1985 сылтан бары атын совхозтар ынаҕы тонгмут сиэмэнэн буоһатыыга киириэхтээхтэр. Онно бэлэмнэнии билинниттэн саҕаланыахтаах.

Сүөһү көппүөнэ өлүүтүн уонна хааччыстыбаннай көрдөөҕүүлэр наыһахтарын биир сүрүн төрүөтүнэн аһылык кэмчиэтэ буолар. Сүөһү зоотехническай нуорма 40 бырыһыанынан тэҥнэһэр аһылыгынан кыстаан турар. Онон сибээстээн сүөһү аһылыгын 40 бырыһыанын бааһыналартан ылыы соруга сүннньүнэн бу пятилеткаҕа быһаарыллыахтаах. Оттон туорахтаах культураларын ыһыы иэнин улаатыннарбакка туран, бурдук, хомуурун үрдэтии соругун быйыл саҥа тэриллэр 6 үрдүк үүнүү звенолара быһаарыахтаахтар.

Оройуоҥҥа сүөһү иитиитигэр тутууну ыытыы кэмэйэ улаатпат. Пятилетка иккис сылыгар 2540 сүөһү көппүөнэ өлбүтүттэн 80 бырыһыана тымныйыыттан, куһаҕан хоруүттэн сибээстээх. Оттон оройуон икки бөдөрээттэһэр тэрилтэлэрэ сыл устата 700 эрэ сүөһү турар хотонун улаҕа киллэрдилэр. Совхозтар бэйэлэрэ хаһаайыстыбаннай ньыманан тутуулларыгар бэриллэр кырө былаан сыл ахсын толоруллубат. Иннинкитин бөдөрөөттэһэр тэрилтэлэр совхозтарга тутар кээттэрин улаатыннараллар, оттон совхозтар бэйэлэрэ кыра комплекстары тутууга киирэр соруктаахтар. Итинэн үс сылга 4430 ынах ынах толору механизациялаах, цеховой структуралаах хотонноргo, 2100 ньирэй ылаллаах телятниктарга туруорулар усулуобуйалара тэриллиэхтээх.

Кэпсэтиигэ 17 киһи тыл этте.

— Совхоз ынаҕы тонгмут сиэмэнэн буоһатыыга киирэргэ бэлэм, — диэтэ Эрилик Эристиин аатынан совхоз директора **С. И. Сергеев**. — Биригадэнэн бөдөрөөтии олохтооһуҥҥа, кылаабынайа, специалистар олохтоохтук ылсаллара наада.

«Сельхозтехника» холбоһук управляющайа **Е. А. Борисов**, ааспыт оттуутар тракторларын өрөмүөннээһин былаана киниэлэринэн 10 бырыһыан эрэ толоруллубутун сүрүн биричиинэтинэн үбүнэн хаарчахтааһын буолары ыйан туран, инникитин совхозтарга баар өрөмүөннүүр мастерскойдар базаларын киэҥэтэргэ этте.

Сүөһүнү сөп буолар аһылыгынан хааччыйдахха, сорчонон элбэх бэрадуксуйаны ылыаххын сөбүн ычкат сүөһүнү уотуута идэтийэр Субуруускай аатынан совхоз кылаабынай зоотехнига **П. С. Крылова** итэҕэтиллээхтик кэпсээтэ.

— Сүөһүнү стационарнай усулуобуйаҕа курдук иитиэһин кыаллыбакка иһэр, — диэтэ ветстанция начальнига **М. М. Ершов**. — Кистал буолбатах, сорох ветеринарнай үлэһиттэр сүөһү өлөөҕүнэ акт оҥорорунан эрэ муҥурданаллар. Дьиҥэр, бу үлэ айыынньылаах сыһаны эрэйэр.

Карл Маркс аатынан совхоз кылаабынай инженерэ **И. А. Пинигин**, саҥа, бастын саҕалааһыннар баалар эрээри «Сельхозтехника» холбоһук оборудованиены хааччыйбакка кыаллан олоххо киллэриллибэттэрин сэмэлээтэ.

«Чурапчы» совхоз хаһаайыстыбаннай ньыманан быйыл 91 тыһ. солк. тутууну ыытыахтаах. Билигин былааннаах 25 тыһ. кубометр бэрэбинэ тиэйиллиннэ. Оттон тутууну саҕалыырга кэлии дьонтон сүүмэрдэммит икки биригадэ буровой автомашина суоҕунан бастах үлэлэргэ сылдьаллар. Итинэ совхоз тутууга инженерэ **И. В. Башарин** сиэрдээхтик критикалаата.

— Быһыта совхозпутугар от холоҥу элбэтиигэ кыһамньы уураллар. Билигин хас отделение ахсын 30-туу сонноҕу айааната сылдьыбыт, — диэтэ Карл Маркс аатынан совхоз директорын кормопроизводствоҕа солбуйааччы **Ф. Р. Софронов**. Киниэ ону тэҥэ котельнайдары чоҕунан оттууга киирэрэ наадалааҕыннан аахта.

Производствоҕа саҥаны киллэриигэ, чуолаан ньирэй турар термоклеткаларыгар электричествонан ититтиллэр плиталары оҥорууга ылсыбыттарын туһунан «Сельхозэнерго» производственнай-эксплуатационнай предприятиетын кылаабынай инженерэ **Е. С. Макаров** билиһиннэрдэ. Киниэ итинтэн салгыы саҥа тэриллибит предприятие баҕата кыараҕаһын, онон оборудованиенан совхозтар көмөлөһөллөрө наадалааҕын бэлиэтээн этте.

Итинэ тэҥэ кэпсэтиигэ тыа хаһаайыстыбатын министерствотын үлэһитэ **М. М. Сивцев**, тыа хаһаайыстыбатын управлениетын кылаабынай агронома **В. Ф. Ермолаев**, плем-холбоһук начальнига **А. Х. Захарова**, «Мындаҕайы» совхоз директора **В. П. Чичигинаров** уо. д. а. кыттынныылар.

Сүбэ мунньахха ССКП обкомун эргиэннэ уонна олору-дьаһаҕы хааччыйыыга отделын сэбиэдьиссэйэ **М. П. Чуб**, тыа хаһаайыстыбатын министрин солбуйааччы, республикатааҕы «Госкомсельхозхимия» холбоһук председателэ **В. К. Белослудцев**, ССКП райкомун бастакы секретара **И. П. Листиков** тыл эттилэр.

Сүбэ мунньах дьүүлләһиллибит боппуруоска туһааннаах уурааҕы ылынна уонна пятилетка кэлэр үс сылыгар дьаһаллар былааннарын бигэргэттэ.

С. СМИРНИКОВА,
«СО» анаал. корр.

ОРДОРУНАР ҮҮТҮ, ЭТИ — ГОСУДАРСТВОҔА!

Соловьев нэһилиэгин олохтоохторун оройуон бары гражданнарыгар ыҥырыылара

ССКП КК ыам ыйынааҕы (1982 с.) Пленума Ас-үөл программатыгар туруорбут соруктарын ситиһиллээхтик толорор туһугар биһиги, Соловьев нэһилиэгин олохтоохторо, быйыл 2,3 тонна эти, 20 тонна үүтү, эбэтэр хас биирдии ынахтан 180 килограмы государствоҕа туттарарга социалистическай эбэһээтэлистибэни ылынабыт. Ити райсовет исполкомунан тэрдилиибит былааммытааҕар эккэ 2 центнеринэн, үүккэ 15 тоннанан элбэх.

Ити үрдүк эбэһээтэлистибэни толорууга сельсовет исполкома уонна народнай депутаттар нэһилиэнньэ ортотугар киэҥ өйдөтөр үлэни ылыахтара, үлэ уонна сэрии ветераннара, дьиэ хаһаайкалара активнайдык тардыллыахтара.

Биһиги бачыымматын оройуон бары олохтоохторо өйүүллэригэр ыҥырабыт.

(Ыҥырыы нэһилиэк гражданнарын уопсай мунньаҕынан ылылынна)

Биһирэннэ

Райсовет исполкома нэһилиэнньэ байатын ааҕыйыылыгыттан ордорунар үүтүн уонна этин государствоҕа атыылааһыҥҥа Соловьев нэһилиэгин олохтоохторун ыҥырыыларын биһирээтэ итиэннэ бары сельскай Советтар исполкомнарын бу бачыымы киэҥник дьүүллэһиини уонна өйөөһүнү тэрийэллэригэр эбэһинэстэтэлээтэ.

Мурманскай уобалас. «Индустрия» совхоз тепличнэй хаһаайыстыбата огурсуну аналлаах лаампалар көмөлөрүнэн үүннэрэр. Хоту дойду олохтоохторо онон сибиэһэй оҕурсу аһыл полярнай түүн үтэнигэр даҕаны суохтаабаттар.

Снимокка: оҕуруотчут Л. Павлишина үүнүүнү хомуйар.

ССТА фотохрониката.

Бурдугу үүннэриигэ, сүөһүгэ сүмэһиннээх аһылыктары бэлэмнээһиҥҥэ идэтийбит звенолар социалистическай куоталаһыыларын УСУЛУОБУЙАТА

Туорахтаах культуралары үүннэриигэ кыайыылаахтарын аҕыллаллар:

— үүнүүнү 100 бырыһыан хомуйбут, иэннэрдэри үс төгүл чааһастаабыт, хаымыалы хорутуу былаанын толорбут уонна сиэмэ бурдугу күһүҥҥү ыйдарга кыраастаабыт звенолар;

— бастакы миэстэ ылыллыбыт бааһына хас биирдии гектарыттан 10-нуу центнертэн итэҕэһэ суох, иккис миэстэ гектар ахсыттан 8-туу центнертэн ордук үүнүүнү хомуйбут звенолорга ананар.

Сүмэһиннээх аһылыктары бэлэмнээһиҥҥэ кыайыылаахтарынан аҕыллаллар:

— куолсуутуну ыыппыт, гектар ахсыттан 100-түү центнертэн итэҕэһэ суох куох масса үүнүүтүн хомуйбут, рапсы уонна турнепсы үүннэрбит, күһүннү хадьыыны хорутпут звенолар:

— бастакы миэстэ сезон устата 1500 тонначчан ордук, иккис миэстэ 1300—1500 тонначчан итэҕэһэ суох, үһүс миэстэ 1000—1300 тонна силиэһи бэлэмнээбит звенолорга ананар.

Куоталаһыы кыайыылаахтарыгар ССКП райкомун, райсовет исполкомун Бочуоттаах грамоталара туттарыллаллар. Бастакы миэстэлэри ылбыт бурдугу үүннэрэр уонна силиэстиир звеноларга 500 солк. харчынан бириэмийэ бэриллэр. Иккис миэстэлээх звенолар киин куораттарынан күүлэйдииргэ туристическай путевкаларынан наҕараадаланаллар. Үһүс миэстэлээх силиэстиир звеноҕа 200 солк. харчынан бириэмийэ ананар.

Хос быһаарыы: Социалистическай куоталаһыы түмүгэ сэтинньигэ оҥоһуллар. Производство бастыҥнарын көҕүлээһин оробоскуоттарын туһааннаах совхозтар уйуналлар.

Комментатор колонкалара ●

«УЛАХАН ЭПЧИРГЭ» ПОЛИТИКАТЫН УТАРЫ

Вашингтон уонна Оттава икки ардыларыгар официальнайдык ыалдьыттааһын эйгэтэ. Соторутааҕыта Канада столицатыгар АХШ вице-президена Дж. Буш сылдьыта. Вашингтоҥҥа Канада тас дьыалаларын министрэ А. Макекен сылдьыыта субу аҕай түмүктэннэ, оттон муус устар бүтүүтүгэр манна кэлэрэ Канада премьер-министрэ П. Э. Трюдо бэлэмнэнэр.

Ыалдьыттары хардарыта ыытыһыы күүһүрүүтэ икки дойду икки ардыгар хайдыһыылар сытыырхайбыттары кэм сыһаарыылар. Ол үгүс биричиинэлэрдээх. АХШ-тан бүтүн океан арааран Арҕаа Европатын дойдулара Рейган администрациятын агрессивнай политикатыттан ыһыктан бөтүөхтэһэр буолбахтарына, Америка ыаллара — Канадаҕа хайдах ейдөнөр.

Холбоһуктаах Штаттар, Оттаваны ыган туран, олуннуута Канада Сэбиэтин айылҕатын усулуобуйатынан уонна сирин ньуурунан ССРС сорох оройуоннарын санатар провинциятыгар Альберта американскай ыытыллаах ракеталары бэрэбиэркэлээһинин көрөр уопсай сөбүлэһиини илии баттаһарын ситиспиттэрэ.

Вашингтон ити сөбүлэһиини хайаан да олоххо киллэрэр санаалааҕын көстөөбүт. Оттон Канада правительствота Пентагон хотугу ыаллыы бойоннон милитаристскай былааннарыгар холуйарга олоҥуута дойдута абыраллаах-атарылаах дьолугунуй үескэниитин кытары ааҕсарыгар тиийэр. Ол тас дьыала министрин А. Макекены итиннии боруобалааһыны оҥорортон Канада аккастаныа сыраабын сүтэрэ кииг диэн эһитиннэрэргэ күһэйдэ.

Икки дойду икки ардыларыгар экономическай утарсыылар сытыы көрүҥнэнэхтэр. Банк учуотунай ставкаларын уонна доллар курсун үрдэтии американскай политиката Канадаҕа экономическай таһнары барыы уонна массабай үлэтэ суох хаалыы түбүлээһиннэрэ кырата суохтук лыайда. Оттава Рейган администрациятын эргиэнгэ протекционистскай политиката туслаах, Канада целлюлоза уонна ыстаалын тиэйэн киллэрэрини хаарчахтыырга соруннулара (ол Канада АХШ-ныын кытары эргиэнгэ дефицитин улаатыннарар) бырачыастыыр. Вашингтоҥҥа сылдьан А. Макекен Канада правительствота АХШ ССРС-ныын уонна да атын социалистическай дойдулары кытары эргиэни кыараҕатар куруун ойоробут итиэннэ американскай правительство АХШ-тар ССРС-ныын кытары эргиэнигэ баар атарылаах былаах хаарчахтааһыннары Канадаҕа үлэлиир компаниялар эмиэ оҥкуурга соруннууларын сөбүлээбэт диэн биллэриэрдэ. Биллэн турар, эргиэнгэ ыллардыт Канада экономикатыгар элиэтэ дойдулары кытары эргиэн кыратасуох суолталаах.

Американскай промышленнай предприятиелар бырааҕар төбөхтөрэ Канадаҕа туналлыыр эбэтэнин киртититин проблемата эмиэ сытыырхайан иһэр. Кинн Америка проблемаларыгар дааны сыһыаннаһыыта хайдыһыылар баллара чуолкайдык көһүннэ. Канада онно Вашингтон репрессивнай режимнэрин ойуурун сөбүлээбэт.

Американскай тойоро ҥоһуну самолёт Канада хаһыата «Ситизен», Канада дааны, Америка атын хаһыык бадарар салэстааба дааны Вашингтоннааҕы администрация ыытар «улахан эпчиргэтин» политикатын кытары сөбүлэһиэн сатаммат, диэн суруйда.

И. АБЛАМОВ,
ССТА ыытааччыта.

Трофим Николаевич МАКАРОВ

Боссоойко баандаларын эһиигэ активнайдык кыттыбыта.

1983 сыл муус устар 19 күнүгэр уһун ыараҕан ыарыыттан биһиги эҕэҕэбититтэн 79 саастаах 1922 сылтан ССКП чилиэнэ, гражданскай уонна Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэрии активнай кыттыылааҕа, колхуоһунай уонна советскай тутуу ветерана, Чурапчы оройуонун бочуоттаах гражданина Трофим Николаевич Макаров олох туораата.

Т. Н. Макаров 190[illegible] сыллаахха Чурапчы оройуонугар Сылаҥ нэһилиэгэр быстар дьадаҥы кэргэҥҥэ төрөөбүтэ. 1917 сыллаахха аҕаҕатынаан Арҕаа Хаҥалас улууһун кэрийэн, ыалтан ыалга көһөн үлэлээбиттэрэ. Ол сылдьан Октябрьскай революция кыайбытын, ыраахтааҕы былааһа суулларыллыбытын аан бастаан С. Орджоникидзеттан истибитэ. Якутскайга киирэн үлэлиир кэмигэр коммунистары кытта бодоруспута. Итиннэ Трофим Николаевич ойууар-санаата үгэр улаханнык сабыдьааллаабыттара, кинини Советскай былаас турутуурун иһин охсуһууга кэлүүлээбиттэрэ.

Кини 1921 сыллаахха Чурапчыга буолбут уон улуус дьадаҥыларын конференциятыгар кыттыбыта, В. И. Ленин саха улаһын мааскаларыгар ыыппыт историческай телеграмматын тутар ороспуоннах үөрүү түбүлтүнан буолбута. Онтон ыла ревкомнар үлэлэригэр активнайдык кыттан барбыта. 1924 сыллаахха бандьыыттар «Аҕаан Тэхтүргэ биһигини утары сэриилэспитэ, бэйэҕэр кыһыылларга үөппүйуонитүтүн» диэн кинини тутан хаайбыттара. Онтон тэлэ көтөн куоппута. Кэлин Н. Д. Субурускай кыһыл эрэрсиэтигэр киирэн саа-саадах туппута, Артемьев уонна Боссоойко баандаларын эһиигэ активнайдык кыттыбыта.

Гражданскай сэрии кэнниттэн Т. Н. Макаров Хатылыга нэһилиэк Советын исполкомун председателинэн, «Кыһыл партизан» колхоз парторугунан, бырабылыанньатын председателинэн үлэлээбитэ. Кыһыл көмүстээх Алдаҥҥа тахсан рабочайдаабыта. Якутскайга, советскай-партийнай үлэһиттэр курстарыгар үөрэммитэ. Одьулуун нэһилиэгэр Н. С. Емельянов аатынан колхозка партийнай тэрийээччинэн үс сыл үлэлээбитэ. 1933—1942 сылларга Трофим Николаевич оройуоҥҥа землеустроителлаабыта, «Якутзолото» продснабыгар уонна райпотребсоюзка агеннаабыта.

1942 сыллаахха Т. Н. Макаров Ийэ дойду көмүскэлигэр ыҥырыллан сэриилэһэр армияҕа тиийэн снайпер идэтин баһылаабыта, Сталинград таһыгар бииэ ый устата кыырыктаах кыргыһыыларга кыттыбыта. 1943 сыллаахха немецкэй-фашистскай халабырдьыттартан Орел куоратын босхолоспута. Кэлин Днепр өрүһү туоран Житомир иһин геройдуу охсуспута. Барыта икки сыл устата 3 төгүл бааһырбыта. Дойдутугар, сэрии II группалаах инвалида буолан, 1944 сыллаахха эргиллибитэ.

Икки сэрии активнай кыттыылааҕа, кырдьаҕас коммунист Т. Н. Макаров, тэһэ да мөлтөөтөрөхсаатар, туох баар күүһүн, сыратын төрөөбүт оройуонугар биэрбитэ. Сүүрбэттэн тахса сылга Күндүлгэ инвалидтар дьиэлэрин директорынан, кылаабынай врачы хаһаайыстыбаннай чааска солбуйааччынан пенсияҕа тахсыар диэри дьулуурдаахтык үлэлээбитэ.

Кэнники да сылларга кини оройуон общественнай — политическай олоҕуттан сибээһин быспатаҕа, ордук эдэр ыччаты патриотическай иитиигэ активнайдык кыттыспута.

Трофим Николаевич Аҕа дойду сэриитин II степеннээх орденынан, элбэх бойобуой уонна үлэлээх үлэ медалларынан, Саха АССР Верховнай Советын Президиумун Бочуотунай Грамотатынан наҕараадаламмыта, оройуоҥҥа биир бастакынан «ССКП кэккэтигэр 50 сыл» знагы ылар чиэскэ тиксибитэ.

Дьиҥнээх патриот, партия ветерана, ыччат наставнига, үтүө санаалаах, сырдык ыралаах аҕа табаарыспыт Трофим Николаевич Макаров кэриэһэ дьон-норуот өйүгэр мэлдьи сылдьыаҕа.

И. П. Листиков, М. Е. Пермяков, С. Н. Макаров, Е. М. Макарова, Н. С. Дмитриев, П. М. Пермякова, А. Е. Филиппов, А. Е. Чичигинаров, А. А. Шадрин, П. Г. Кириллин, Н. Г. Михайлов, Б. П. Баишев, И. Н. Хоютанов, М. Л. Филиппов, И. М. Павлов, Е. А. Макаров.

Кульгурнай олох сонуннара

ЭМЧИТТЭР КОНКУРСТАРА

Эмп үлэһиттэрин ортолоругар икки туруулаах ыытыллыбыт «Идэлэринэн чулуулар» конкурс түмүктэннэ.

Конкурс бастакы тура участковай балыыһалар, фельдшерскэй - акушерскай пууннар истэринэн ыытыллыбыта. Манна эмчит профессиональнай таһыма, общественнай олоххо кыттыыта, үлэтигэр сыһыана учуоттаммыта. Кыайыылаахтар сүүмэрдэнэн конкурс иккис турутар киллэриллибиттэрэ. Кинилэр барыта 8 көрүҥҥэ күрэхтэстилэр. Бастаан жюри конкурс кыттыылаахтарын формаларын, эмблемаларын, девиэстэрин сыаналаата. Ол кэнниттэн эмчиттэр медицинскэй документациятын толордулар, теоретическай билиилэрин тургутустулар. Медицинскай темаҕа айан уруһуйдаатылар. Медицина аны 100—200 сылынан хайдах буолуоҕай? Бу боппуруоска эмчиттэр фантазиялаан кэпсээһиннэрэ кэрэхсэбиллээх буолла.

Конкурс кыайыылаахтарынан медсестралартан Н. Е. Захарова, фельдшердэртэн М. И. Новгородова (киин балыыһа) буоллулар. Кинилэргэ «Идэлэринэн чулуулар» аат иҥэрилиннэ, аалай лиэнтэ кэтэрдиттилиннэ. Бастыҥ үлэһиттэр Бочуоттаах грамотанан наҕараадаланнылар. Медсестралартан С. Н. Оконешникова (Алаҕар) иккис, А. П. Пермякова (киин балыыһа) үһүс миэстэлэргэ тигистилэр. Фельдшердэртэн иккис уонна үһүс бириистээх миэстэлэри киин балыыһа үлэһиттэрэ Л. И. Оконешникова уонна Л. Б. Белолюбская ыллылар.

Е. КУЗЬМИНА.

Сааскы гастроль

П. М. Решетников аатынан народнай театр Н. Гоголев «Хадьах ута» пьесатынан Чыапаараҕа Тологнго гастролга сырытта.

Бэйэлэрин оруолларыгар ордук ситиһиилээхтик В. Кузьмин, А. Павлов, Н. Заболоцкая уо. д. а. оонньоотулар.

Самодеятельнай артистар концерт туруордулар. Онно Хабаровскайдааҕы культура институтун практиканнара мелодистка С. Константинова, Н. Поселская уонна В. Местникова кыттыылаахтар.

«СО» корр.

ӨССӨ САЙЫННЫН, СИЛИГИЛЭЭТИН

Соторутааҕыта мыы оройуоннааҕы Культура дьиэтигэр буолбут уус-уран самодеятельность жанрдарын көрүү-конкурс түмүктүүр концерыгар сылдьыбытыыт.

Концеры Агафья Монастырева (Кыталаах) хомуска сахалыы матыыптары оонньооһуна ордук сэргэхситтэ. Айылҕа дьикти музыката: күөрэгэй ырыата, сааскы уу күүгүнэ, тэбэнэттээхтик сүүрэр сылгылар туйахтарын тыаһа — барыта хомус нарын тойуга буолан кутулунна. Сөхпүтүм баар: айыл ҕа сүүгүнүн бэлиэгэр каҕа этарин үтүктэр. Итиэннэ элбэх үлэни ситиһиилэр. Толороочу хомуска оонньооһуну бэркэ баһылаабыт.

Тойуксуттар, олоҥхоһуттар баалар эрээри, ыччаттар аҕыйахтар. Дэгэрэҥ матыыбынан толороочу олох да суох. Оһуохайы этээччини эмиэ истибэтим.

Манньык дьаһаллары ыытыыга идиэиттин иккиэтэҕэстэри хатыламыахха, бэйэ айан толоруутугар болҕомтону күүһүрдүөххэ диэн этэбин.

И. ЗАХАРОВ.

Чурапчы с.

ӨРҮӨЛ ИЛЛЬЫННА

«Саҥа олох» хаһыат муус устар 5 күнүнээҕи нүөмэригэр Төлөй Дириҥ кин олохтооҕо И. Хоютанов суруйбут хаһыаттарын уонна суруналларын сорох нүөмэрдэрин Кэлбэтэҕин туһунан «Тоҕо маннык?» диэн тэбиэх суруга бэчээттэммитэ. Ол суруга сибээс узелын начальнига С. Н. Дьячковскай редакцияҕа маннык эппиэттээтэ:

«1983 сыллаахха суруттулубут хаһыаттар, сурунааллар сорох нүөмэрдэрин ааҕааччыта сиэ тиэрдибэтэҕэр почтальон Захаров буруйдаах. Итиэс буолбут, тиэрдиллибэтэх нүөмэрдэри Хоютановка бууллан тиэрдэргэ почтальон ыллын биэрдэ».

Редактор А. Е. ЧИЧИГИНАРОВ.

ССКП райкома уонна райсовет исполкома 1922 сылтан партия чилиэнэ, гражданскай сэрии уонна Аҕа дойдуну көмүскүүр Улуу сэрии активнай кыттыылааҕа, колхоһунай уонна советскай тутуу ветерана, Аҕа дойду сэриитин II степеннээх орденын кавалера, оройуон бочуоттаах гражданина

МАКАРОВ Трофим Николаевич

уһун ыараҕан ыарыыттан өлбүтүнэн бокуонньук кэргэнигэр, оҕолоругар, сиэннэригэр, аймахтарыгар кутурҕаннарын биллэрэллэр.

ЫБСЛКС райкома, оройуоннааҕы Албан аат кулууба, эмтиир-санитарнай холбоһук уонна «Чурапчы» совхоз администрациялара, партийнай уонна профсоюзнай тэрилтэлэрэ, Сылаҥ сельсоветын исполкома кырдьаҕас коммунист, сэрии уонна үлэ ветерана

МАКАРОВ Трофим Николаевич

өлбүтүнэн кэргэттэригэр, аймахтарыгар, бэйэлэрин дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр.

Таптыыр кэргэним, аҕабыт, эһэбит, аймахпыт партия ветерана, Чурапчы оройуонун бочуоттаах гражданина

МАКАРОВ Трофим Николаевич

уһуннук ыараханнык ыалдьан өлбүтүн, дириҥник курутуйан туран, бокуонньук барыы үгэлээннээхтэригэр, табаарыстарыгар уонна доҕотторутар иһитиннэрэбит.

Кэргэнэ, оҕолоро, сиэннэрэ, аймахтара.

БИҺИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700. Чурапчы с. Карл Маркс уул. 12. ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор — 21-395, отделлар — 21-495, уопсай — 21-505.

«Саҥа олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.

Индекс 54907. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 печ. лист. ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ. с. Чурапча, ул. Карла Маркса 12. Тираж 3288.

№ ЗАКАЗА 47.